

2017-193

Archeologienota Harelbeke Kollegelaan

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

6-12-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Harelbeke Kollegelaan, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein van 10353m² groot bevindt zich aan de Kollegelaan in Harelbeke aan het Sint-Amandscollege. Het plangebied is momenteel in gebruik als school met een bijbehorende speelplaats en groenzone/sportvelden. De school bestaat in het westelijke deel uit een NZ georiënteerde vleugel met aanbouw aan de westelijke zijde. Deze vleugel is bovendien voorzien van een ondergronds kelderniveau. Aan de oostelijke kant sluit nog een lange OW georiënteerde vleugel aan. Centraal bevindt zich een verharde speelplaats. Rondom rond zijn groenzones aanwezig. De bebouwde zone omvat een oppervlakte van ca. 2160m². De speelplaats heeft een grootte van ca. 1650m². Daarnaast zijn nog kleine verharde paden aanwezig voorzien van betonklinkers of dals. De aanwezigheid van citernes of andere ondergrondse structuren zijn niet gekend. De rest van het terrein is ingenomen als groenzone en meet ca. 6500m². Kadastraal gezien kan het terrein teruggevonden worden op: Harelbeke, afdeling 2, sectie B, perceel nr. 442h4.

De geplande werken omvatten de sloopwerkzaamheden. In eerste instantie zal de bestaande school en ondergrondse kelder uitgebroken en gesloopt worden. Daarnaast wordt de huidige verharde speelplaats uitgebroken. De ondergrondse kelder bevindt zich in de NZ-georiënteerde vleugel over een oppervlakte van ca. 500m² (zie figuur 1 en 6). De kelder reikt tot ca. 2,5m diep in de bodem. Nadien zal op het terrein een verkaveling ingepland worden, deze werken zijn echter nog niet van toepassing en nog niet gekend. De afbraakwerkzaamheden gaan gepaard met zwaar werfverkeer over het volledige terrein, die eveneens een impact in de bodem teweeg brengen.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij de relevante en beschikbare bronnen, nodig voor het opbouwen van een advies, teruggevonden werden en geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van een archeologische site zo goed als zeker verwacht worden. Gezien het archeologische potentieel en de bedreiging ervan door de geplande werken, dient er verder vooronderzoek te gebeuren onder de vorm van een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten voor dit onderzoek worden hieronder verder behandeld en beschreven.

Het verder vooronderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, aangezien de gebouwen en verhardingen (speelplaats) nog niet kunnen verwijderd worden. Het terrein is hierdoor momenteel niet beschikbaar voor onderzoek.

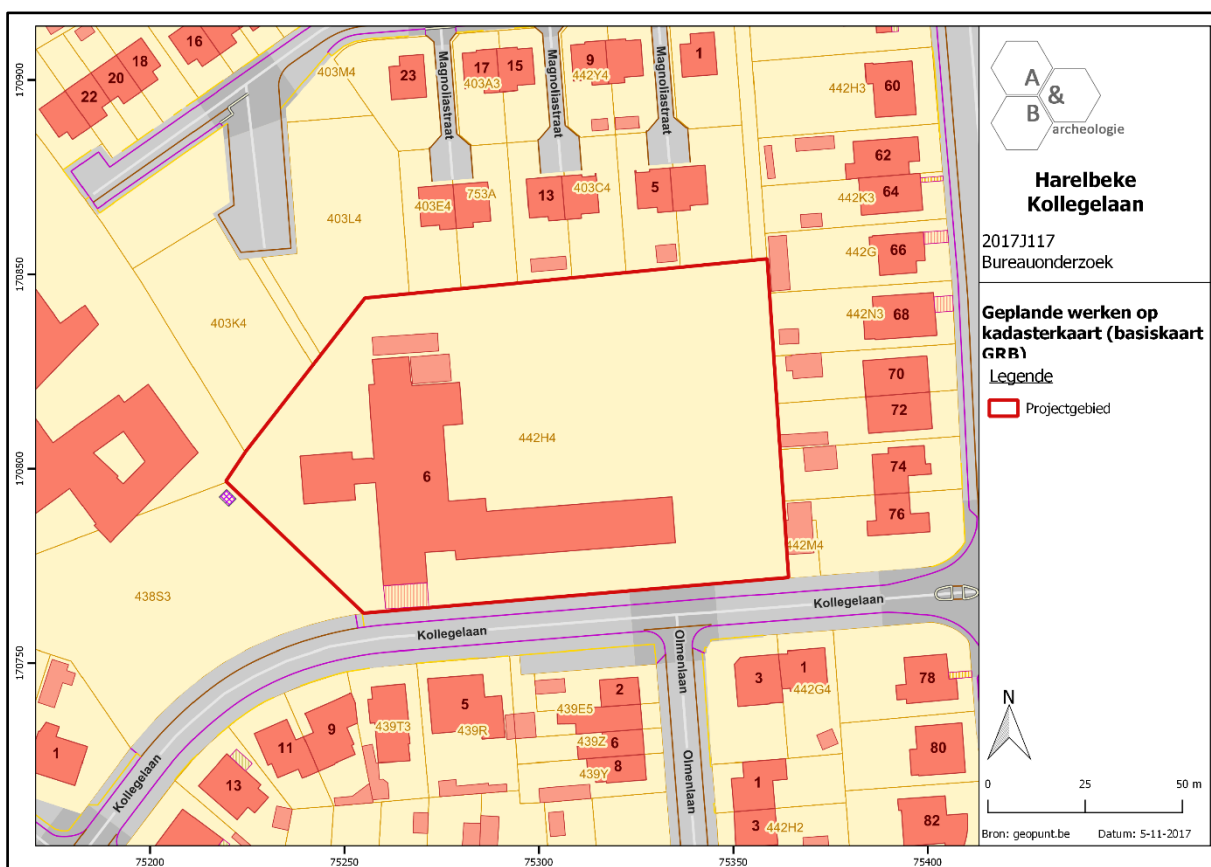
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Harelbeke, Kollegelaan

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 75220 en Y: 170763; X: 75364 en Y: 170854

Kadastergegevens: Harelbeke, afdeling 2, sectie B, perceel nr. 442h4.

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 10353m². Het totale plangebied zal in de toekomst verkaveld worden. De onderzoekbare zone omvat bijgevolg quasi het volledige terrein, met uitzondering van de ondergrondse kelder (ca. 500m²).

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn sporen aanwezig die toebehoren aan de Romeinse vicus?
- Welke categorieën zijn aanwezig en welke functie hebben deze?
- Kunnen funeraire, bewoningssporen, versterkingen, erfindelingen, waterputten, ... vastgesteld worden?
- Is er sprake van een ruimtelijke indeling?
- Sluiten de resultaten aan bij de eerdere onderzoeken in en rond het plangebied?
- Zijn sporen en vondsten aanwezig uit de steentijd, metaaltijden of middeleeuwen?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Wat zijn de verder te nemen onderzoeksstappen? Is behoud *in situ* mogelijk?
- Dienen bijkomende maatregelen genomen te worden bij waterhoudende en -voerende structuren (waterputten/grachten)?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en -technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 1. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

In eerste instantie kan de sloop van de huidige gebouwen uitgevoerd worden, enkel tot op het niveau van het huidige maaiveld. Na deze bovengrondse afbraak dient het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden, zoals voorgesteld op figuur 2. De verhardingen van de speelplaats en de verharde paden mogen pas na het proefsleuvenonderzoek verwijderd worden. De verdere stappen die nodig zijn voor de ondergrondse kelder hangen af van de resultaten van het vooronderzoek. Indien blijkt dat er geen sporen of slechts ondiepe sporen aanwezig zijn, dient de afbraak van de kelder niet archeologisch begeleid te worden. Indien blijkt dat veel sporen aanwezig zijn en er een kans is op de aanwezigheid van diepere structuren, zoals waterputten en grachten, dient de opbraak van de kelder archeologisch begeleid en aansluitend opgegraven te worden. Bij de resultaten van het vooronderzoek worden de verdere stappen hiervoor omschreven.

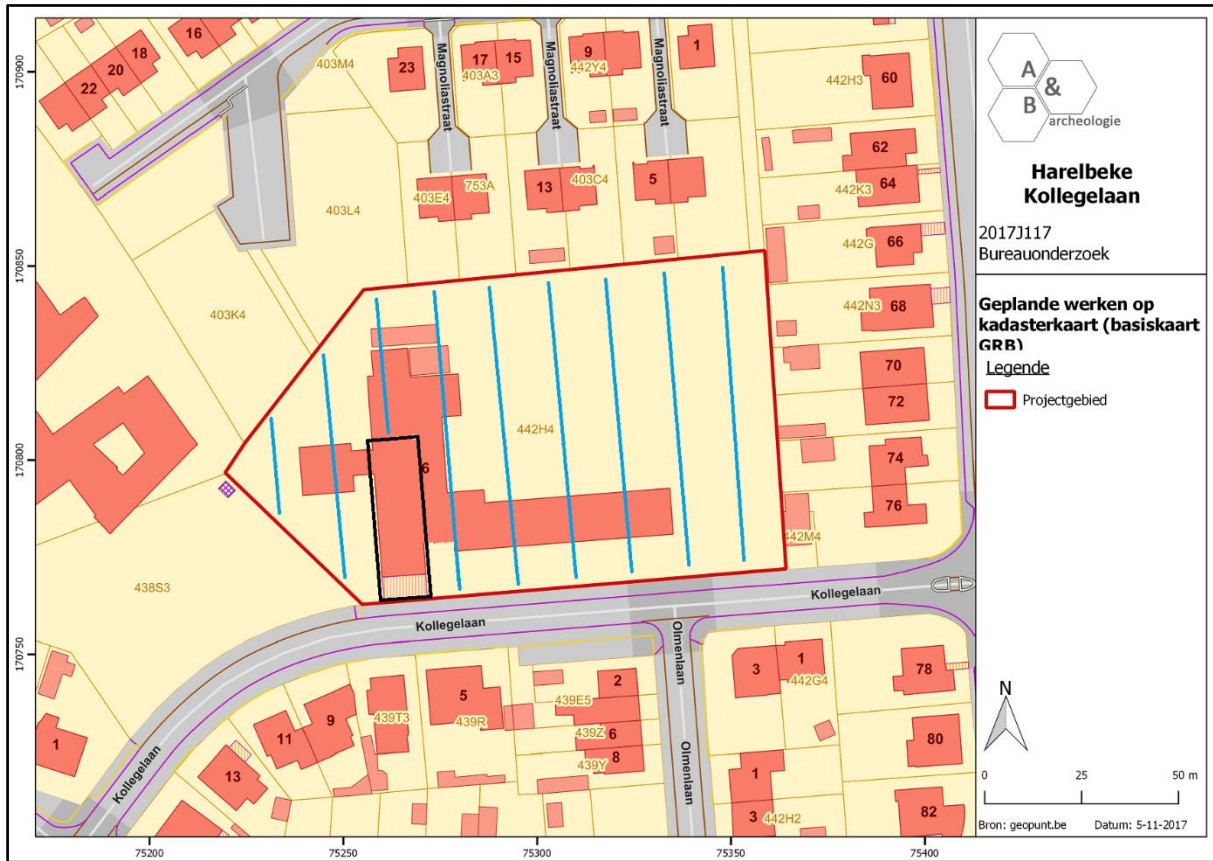
Vervolgens kan het proefsleuvenonderzoek van start gaan. Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante sporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en noordzuid georiënteerd. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek. De sleuven worden ook doorgetrokken ter hoogte van de huidige bebouwing; met uitzondering van de aanwezige ondergrondse kelder (ca. 500m²) in het zuidelijke deel van de NZ georiënteerde vleugel (zie figuur 2).

Er wordt 10%, oftewel ca. 1035m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 259m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters. In totaal wordt zo 12,5% oftewel ca. 1294m² onderzocht. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten van de sleuven gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen afgedekt met waterdoorlatende doek.

Tijdens het onderzoek dienen de archeologische sporen gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. Hierbij kunnen ook de uitgegraven zandhopen gecontroleerd worden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Projectie van een mogelijk sleuvenplan op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 200 werkdagen ervaring met onderzoek op Romeinse sites.
- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 100 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoeken.
- Bij het verder vooronderzoek dient iemand betrokken te worden met een goede kennis van het Romeinse Harelbeke en Romeinse archeologie in het algemeen (bv. UGent, Prof Dr. Wim De Clercq, ...).

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.